שהרי עונשן אמור ¹ואל פתח אהל מועד אזהרה א] דכתיב ²השמר לך פן תעלה עולותיך מכאן ואילך ב] בזבחים שהקדישן בשעת היתר הבמות והקריבן בשעת איסור הבמות שנא' ג] ³למען אשר יביאו בני ישראל את זבחיהם אשר הם זובחים זבחים שהתרתי לך כבר ³על פני השדה לומר לך הזובח בשעת איסור הבמות מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב על פני השדה ³והביאום לה' זו מצות עשה לא ד] תעשה מניין ת"ל ⁴ולא יזבחו עוד יכול יהא ענוש כרת ת"ל ⁴חוקת עולם תהיה זאת להם לדורותם זאת להם ולא אחרת להם אלא אמר (א) (ר' אבין) ק"ו ומה במקום שלא ענש הזהיר מקום שענש אינו דין שהזהיר א"ל רבינא לרב אשי ה] א"כ לא יאמר לאו בחלב ותיתי ק"ו מנבילה מה נבילה שלא ענש הזהיר חלב שענש אינו דין שהזהיר אתא לקמיה דרבא א"ל מנבלה נמי ו] לא אתיא דאיכא למיפרך מה לנבלה שכן מטמא משרצים ז] טמאין מה לשרצים טמאין שמטמאין במשהו ח] משרצים טהורים מה לשרצים טהורים שאיסורן במשהו מערלה וכלאי הכרם מה לערלה וכלאי הכרם שכן אסורין בהנאה משביעית א מה לשביעית שכן תופסת דמיה מתרומה ט] שכן לא הותר מכללה מכולהו נמי שכן לא הותרו מכללן אמר רבא אי קשיא לי הא קשיא לי הא דתנן ב פסח ומילה מצות עשה תיתי בק"ו ממותיר מה מותיר שלא ענש הזהיר פסח ומילה י] שענש אינו דין שהזהיר אמר רב אשי אמריתה לשמעתא קמיה דרב כהנא ואמר לי ממותיר לא אתיא דאיכא למיפרך מה למותיר שכן אין לו תקנה תאמר פסח יא] יש לו תקנה וכי מזהירין מן הדין אפילו למ"ד ג עונשין מן הדין ד אין מזהירין מן הדין אלא יב] כדרבי יוחנן דאמר אתיא הבאה הבאה מה להלן לא ענש אא"כ הזהיר אף כאן לא ענש אא"כ הזהיר

שהרי עונשן אמור. כלומר דמסתמא בהו משתעי קרא לאסור והרי עונשן אמור כאן: **מכאן ואילך כו' שנאמר למען אשר יביאו וגו'.** דמדכתיב אשר הם זובחים משמע שהיו עומדים לישחט בבמה ומכאן ואילך והביאום לה' (ב): **כזובח** יג] **בשדה.** שלא יד] לשם שמים: **מצות לא תעשה.** בהנך דהוקדשו בשעת היתר מניין: **ת"ל ולא יזבחו עוד.** משמע מעכשיו אסורין ועד עכשיו מותרין טו]: **זאת להם.** עונש עשה ולא תעשה: **ולא אחרת להם.** כרת: **מקום שלא ענש.** כגון בקדשים שהקדישן בשעת היתר: **הזהיר.** כדאמרן טז] כאן: **שענש.** כשהוקדשו בשעת איסור: **אינו דין שהזהיר.** ולקמן פריך וכי מזהירין מן הדין: **משרצים.** וא"ת תיתי אזהרה בחלב בק"ו משרצים טמאין כגון שמונה שרצים: **במשהו.** טומאתן בכעדשה אבל חלב בכזית יז]: **משרצים טהורים.** שאין מטמאין כגון צפרדע ונמלה: **שכן אסורין במשהו.** לאכילה בכעדשה כדתניא במעילה בגמרא בפרק קדשי מזבח (דף טז:) ולא תשקצו את נפשותיכם בבהמה ובעוף וגו' [ויקרא כ] פתח הכתוב באכילה וסיים בטומאה לומר לך כשיעור טומאתן של שרצים טמאים שיעור אכילתן של כל השרצים דהא כולהו כייל להו בהאי קרא ובכל אשר תרמוש האדמה וגו' ושיעור טומאתן נפקא לן בהכל חייבים (חגיגה דף יא:) שכן חומט תחילת ברייתו בכעדשה: **שכן תופסת את דמיה.** באיסורא כדתניא במסכת סוכה (דף מ:) קדש תהיה לכם מה קדש תופס את דמיו אף שביעית תופסת את דמיה: **מכללו.** חלב יח] הותר מכללו בחיה ובכולהו נמי איכא למיפרך הא פירכא ומש"ה איצטריך אזהרה בחלב: **אי קשיא** יט]. בהאי דלאייתינא אזהרה לשחוטי חוץ בהאי ק"ו הא קשיא לי הא דתנן בפרק קמא דכריתות (דף ב.) דקחשיב ל"ו כריתות להתחייב עליהם חטאת וקתני והפסח והמילה כרת שלהם על מצות עשה היא באה ואין חייבין חטאת על שגגתה כ] דחטאת אינה באה אלא על לאו וכרת כדכתיב אשר לא תעשינה (ויקרא ד): **תיתי.** בו אזהרה מק"ו ממותיר ממנו עד בוקר: **שיש לו תקנה.** בתשלומי פסח שני: **וכי מזהירין מן הדין.** לעיל קאי דמייתי אזהרה לשחוטי חוץ מק"ו: **אפילו למ"ד.** במסכת מכות עונשין מדין ק"ו מודה דאין מזהירין מן הדין דתניא בפ"ק דמכות (דף ה:) איש כי יקח את אחותו וגו' אין לי אלא בת אביו שלא בת אמו בת אמו שלא בת אביו בת אביו ובת אמו מנין תלמוד לומר ערות אחותו גילה והלא קל וחומר הוא למדתה שאין עונשין מן הדין וכן לענין אזהרת ערות אחותך בת אביך וגו' [שם יח] אין לי כו' עד שאין מזהירין מן הדין ופליגי תנאי בפ' בתרא ה) ואיכא דדריש להאי כא] אחותו גילה דגבי עונש לדרשא (ג) ועונש דבת אביו ובת אמו קסבר עונשין מן הדין ואילו אחותך היא דגבי אזהרה דילפינן מיניה אין מזהירין מן הדין דלא כב] אפנייה לדרשא אחריתי: **אתיא הבאה הבאה.** שחיטה מהעלאה כתיב בשחיטה (ויקרא יז) לא הביאו וכתיב בהעלאה (שם) לא יביאנו וגזירה שוה הואיל ומופנה היא לכך הרי היא כמי כג] שמפרש בה ואין זה מן הדין כק"ו שאדם דן מעצמו ו):

ה"ג

מאיכה יעבדו נפקא אלא אחת לשלא כדרכה ואפילו לשלא כדרכה כלל שעובדין אותה בבזיון כגון פעור ומרקולים ואחת כדרכה ושלא כדרכה פי' כדרכה בעבודת כבוד אלא שאין דרכה בהשתחואה ואם תאמר מנלן הכא זובח בהמה למרקולים אימא כי אתא קרא למכובדים שאין דרכן בזביחה אבל למבוזין כגון פעור ומרקולים לא וי"ל דגלי ליה בהשתחואה למכובדים ומבוזין שוין הוא הדין בזביחה ור"ת מפרש דתרי קראי בזביחה כתיבי האי קרא דהכא ולא יזבחו ועוד כתיב זובח לאלהים יחרם דדרשינן בפ' ארבע מיתות (סנהדרין דף סא.) דילתה זביחה ללמד על הכלל לחייב בכל עבודת פנים אפילו בשלא כדרכה וקשה לפי' דמהאי קרא לא שמעינן אלא אזהרה אבל עונש במבוזין מנא לן ועוד תרוייהו למכובדין צריכי חד לעונש וחד לאזהרה ועוד דלא ה"ל לאיתויי איכה יעבדו אלא הוה ליה למימר אם אינו ענין לכדרכה כד] של מכובדין דכתיב זובח לאלהים יחרם תנהו ענין לשלא כדרכה כלומר מבוזין אלא כמו שפירשנו נראה דרבי אלעזר אבל שלא כדרכה אתא לאשמועי' דחייב אלא דנקט מרקולים לרבותא ומהשתחואה נפקא לן דאין חילוק בין מכובדין למבוזין כדפרי' תדע דהא אמר בפרק ד' מיתות (שם דף סד:) ג' כריתות בעבודת כוכבים למה אחת לכדרכה ואחת לשלא כדרכה ואחת למולך ולא מיבעיא לן קרא אחרינא חד למכובדין וחד למבוזין וק"ק הא דפריך בפ' ד' מיתות אימא יצתה השתחואה ללמד על הכלל כולו ודקאמרת זובח למה לי לגופיה דמחשבין מעבודה לעבודה ומתמה עליה הש"ס אלא הא דקאמר רבי אלעזר מניין לזובח בהמה למרקולים כו' מהשתחואה נפקא מאי קושיא דילמא איצטריך לאזהרה במחשב מעבודה לעבודה דהא לעולם הוא כך דלא יזבחו אזהרה לעונש דזובח לאלהים יחרם וי"ל דאם איתא דהשתחואה ללמד על הכלל א"כ לא תעבדם דאוקמינן (סנהדרין דף ס:) למגפף ומנשק הוה מייתר לן לאזהרה אזביחה כה] דמהשתחואה הוה ילפינן אפילו חיוב מיתה במגפף ומנשק: **אזהרה מניין ת"ל השמר לך פן תעלה עולותיך.** הא דמייתי אזביחה אזהרה דהעלאה אמסקנא סמיך דילפי' הבאה הבאה או שם שם אבל לאביי דבסמוך קשה דק"ו הו"ל לאתויי: **מקום שענש אינו דין שהזהיר.** ולא שייך למימר פסח ומילה יוכיחו דאיכא למיפרך שכן קום עשה: **מה לשרצים טהורים שכן אסורין במשהו.** פי' בקונטרס דתניא במסכת מעילה בפרק קדשי מזבח (דף טז:) ולא תשקצו את נפשותיכם בבהמה ובעוף וגו' פתח הכתוב באכילה וסיים בטומאה לומר כשיעור טומאתן של שרצים טמאים שיעור אכילתן של כל השרצים דהא כולהו כייל להו בהאי קרא ובכל אשר תרמוש וגו' ושיעור טומאתן נפקא לן בהכל חייבין (חגיגה דף יא:) שכן חומט תחילת ברייתו בכעדשה עד כאן לשון הקונטרס ואגב חורפיה לא עיין בה ובהדיא מסיק התם דוקא בשרצים טמאים ולא בטהורים דאמרינן במובדלין דיבר הכתוב דכתיב בסיפיה דקרא אשר הבדלתי לכם כו] לטמא וצ"ל דכל שהוא דהכא בבריה קמיירי דבכל שהוא מיחייב משום בריה כדאמרינן בפ"ק דחגיגה (דף י.) ובפ' כהן גדול ונזיר (נזיר דף נב.) ובמכות (דף יז.) ובפ' גיד הנשה (חולין דף נו.) ז): **מכולהו שכן לא הותר מכללן.** תימה נילף בכולהו כרת בק"ו מחלב שהותר מכללו לאוין שבתורה משום דמותיר לא עביד מעשה דומיא דפסח ומילה ומש"ה לא נקט נמי הנך דלעיל דאיכא למיפרך שכן יש בהן מעשה:

תורה אור

1. וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֱבִיאוֹ לְהַקְרִיב קָרְבָּן לַיהוָה לִפְנֵי מִשְׁכַּן יְהוָה דָּם יֵחָשֵׁב לָאִישׁ הַהוּא דָּם שָׁפָךְ וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מִקֶּרֶב עַמּוֹ: ויקרא יז, ד
2. הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן תַּעֲלֶה עֹלֹתֶיךָ בְּכָל מָקוֹם אֲשֶׁר תִּרְאֶה: דברים יב, יג
3. לְמַעַן אֲשֶׁר יָבִיאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת זִבְחֵיהֶם אֲשֶׁר הֵם זֹבְחִים עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה וֶהֱבִיאֻם לַיהוָה אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶל הַכֹּהֵן וְזָבְחוּ זִבְחֵי שְׁלָמִים לַיהוָה אוֹתָם: ויקרא יז, ה
4. וְלֹא יִזְבְּחוּ עוֹד אֶת זִבְחֵיהֶם לַשְּׂעִירִם אֲשֶׁר הֵם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם חֻקַּת עוֹלָם תִּהְיֶה זֹּאת לָהֶם לְדֹרֹתָם: ויקרא יז, ז

מוסף רש"י

שהרי עונשן אמור. שגילה לך הענין את עונשן שהן בכרת: **מכאן ואילך.** האי ולא יזבחו עוד: **בשעת היתר.** קודם שהוקם המשכן, והזהיר הכתוב שאע"פ שהיו מוקדשין לשם הקרבת במה, לא יקריבום עוד בבמה לגבוה שנאמר את זבחיהם זבחים העומדים קודם לכן שהתרתי בבמה לגבוה בשעת איסור הבמות כזובח על פני השדה לעבודת כוכבים (ע"ז נא:) **פסח ומילה מצות עשה.** פסח דכתיב (דברים טז) וזבחת פסח, ומילה (ויקרא יב) וביום השמיני ימול, וכרת כתיב בהו (כריתות ב.). אע"פ שיש בהן כרת הואיל ואין בהן לאו אלא מצות עשה הן, אין מביאין על שגגתן חטאת, שאין חטאת באה אלא על לאו דכרת, כדכתיב (ויקרא ד) אשר לא תעשינה וגו' (ערובין צו.): **אין מזהירין מן הדין.** אף על פי שאדם דן קל וחומר מעצמו אינה אזהרה ללאו (פסחים כד.):

מסורת הש"ס

א) סוכה מ: וש"נ, ב) ערובין לו. כריתות ב., ג) סנהדרין נד. וש"נ מכות יז:, ד) עי' ירוש' יבמות פי"א ה"א, ה) מכות יד., ו) פסחים סו., ז) [וע"ע תו' יבמות קיד: ד"ה משום, חולין קכ. ד"ה שכן].

הגהות הב"ח

(א) גמ' אלא אמר אביי ק"ו. נ"ב כצ"ל וכן איתא בילקוט רמז תקפ"א [לפנינו בילקוט שם איתא ר' אבין] וכן מבואר בתוס' ד"ה אזהרה וכן משמע להדיא מגמ': (ב) רש"י ד"ה מכאן וכו' לה' הס"ד ואח"כ מה"ד כאילו הקריב על פני השדה: (ג) שם ד"ה אפי' למ"ד כו' לדרשא אחריתא ועונש וכו' דילפינן מיניה בת אביו ובת אמו אין מזהירין:

שינויי נוסחאות

א] אזהרה מניין ת"ל השמר (כי"מ ור'. וכ"ה בתוס'): **ב]** ואילך הוא מדבר בזבחים (כתה"י וש"מ): **ג]** צ"ל שהרי נאמר (ש"מ. וכ"ה ברוב כתה"י): **ד]** מצות לא תעשה כצ"ל (ש"מ וכתה"י). וכ"ה ברש"י [ובדפ' קודמים הקיפוהו שלא כהוגן]: **ה]** צ"ל לאביי (ש"מ וכתה"י). ועי' דק"ס אות ג ובהגרי"א חבר ובקר"א סוד"ה ק"ו: **ו]** תיבת נמי נמחק (*ש"מ): **ז]** נ"א ואי משרצים טמאים שכן מטמאין בכעדשה (וראה אות ח) אי משרצים טהורים שכן איסורן במשהו אי מערלה וכלאי הכרם שכן איסורי הנאה אי משביעית שכן תופסת את דמיה אי מתרומה שכן לא הותרה מכללה אי מכולהו שכן לא הותרו מכללן תאמר בחלב שהותר מכללו אלא אמר רבא (כי"צ): **ח]** בכי"ל איתא בכעדשה. ועי' תוס' חולין קכ ע"א ד"ה שכן וכו' דמה דאיתא הכא מה לשרצים טמאים שמטמאין בכל שהוא, לא גרסי' לה וספרים שבשו משום דבתר הכי קאמר מה לשרצים טהורים שאיסורן במשהו ע"ש. ומעתה בהכרח דמה דאיתא בפירש"י ד"ה משרצים וכו' וכן בד"ה במשהו וכו', לאו רש"י כתבו אלא תלמיד אחד פי' כן ע"פ הגי' ששבשו הסופרים. ותדע דכך הוא, דאם מפי רש"י יצאו הדברים תמוה טובא במ"ש ד"ה במשהו כו' אבל חלב בכזית, הלא ידענא דחלב אינו מטמא כלל וטהור לגמרי כמבואר הכא דקאמר מה לנבלה שכן מטמאה כלומר אבל חלב אינו מטמא. וכן נתבאר להדיא בפסחים כג ע"א (הגרי"ב). ועי' בהג' דברי נחמיה שהעיר על דברי הגרי"ב אלו דמ"ש על פירש"י בד"ה משרצים, תמוה ביותר דהא בתוס' שם לא מחקו רק תיבת בכל שהוא. וכן מ"ש רש"י בד"ה במשהו "אבל חלב בכזית" אפשר דכוונתו לאכילה. וכ' עוד דאולי האי אבל חלב כו' צ"ל בסד"ה שכן: **ט]** מתרומה מה לתרומה שכן לא הותרה מכללה מכולהו מה לכולהו שכן כצ"ל (ש"מ, כתה"י). וראה גוס' כי"ל באות ז: **י]** תיבת ומילה ליתא בכתה"י (זולת כי"ל) וראה דק"ס אות ח, וראה באות שאח"ז: **יא]** בפסח שיש לו כצ"ל (*ש"מ). נ"א בפסח ומילה שיש להן תקנה (כי"צ). וע' צ"ק בשם תוס' מכות דבמילה נמי איכא תקנה: **יב]** בילקוט פ' אחרי רמז תקפ"א הגי' אלא אמר ר' יוחנן אתיא (הגרי"ב. וכ"ה בכי"מ) ועי' טה"ק. נ"א אלא כדר"י דאמר ר' יוחנן (כי"צ וש"מ): **יג]** אולי היה גירס"י ככי"ל על פני השדה כל הזובח בבמה כזובח בשדה. ועי' הג' הב"ח אות ב': **יד]** בכתה"י שלא לשמים: **טו]** היו מותרין כצ"ל (*ש"מ): **טז]** כדאמרן הס"ד ואח"כ מה"ד מקום שענש כו' כצ"ל (ותיבת כאן נמחק) (ש"מ): **יז]** עי' לעיל אות ח: **יח]** נדל"ל אבל חלב (עפ"י באה"מ): **יט]** אי קשיא לי בהא דאייתינן אזהרה כצ"ל (ש"מ. וכעי"ז בכתה"י): **כ]** צ"ל שגגתן (כתה"י וד"ו): **כא]** להאי ערות אחותו כצ"ל (באה"מ): **כב]** צ"ל לא (כתה"י וד"ו): **כג]** צ"ל כמו שמפורש (*ש"מ): **כד]** לכדרכה כלומר מכובדין כו' כנ"ל (באה"מ): **כה]** לאזהרה אמחשב מעבודה לעבודה דמהשתחואה כו' כצ"ל (צ"ק והגרי"א חבר): **כו]** לכם דהיינו שמונה שרצים אבל שרצים טהורים אין איסורן באכילה אלא בכזית וצ"ל דכל כו' כצ"ל (ב"ש)